

**Monitilatoimistot ja
työntekijöiden hyvinvointi:
Vertailu huonetoimistoihin
Tutkimus tutuksi, Helsinki, 27.1.2017**

Annu Haapakangas

Psykologi, tutkija

annu.haapakangas@turkuamk.fi

Turun ammattikorkeakoulu

Taustaa

- Avotoimistoihin liittyvistä työympäristöongelmista on runsaasti tutkimustietoa vuosikymmenten ajalta
- Yleisiä ongelmia ovat mm. melu, yksityisyyden puute ja tyytymättömyys työympäristöön, mutta myös erilaiset ongelmat työsuoriutumisessa ja työhyvinvoinnissa
- Tärkeää tutkia sitä, miten tällaisia työympäristöongelmia voitaisiin vähentää mm. tilasuunnittelun keinoin
- Toimistojen suunnittelussa on siirrytty avotoimistoista ns. monitilatoimistoihin, joiden oletetaan olevan käyttäjien viihtyvyyden kannalta avotoimistoja parempia
 - Tutkimustietoa tällaisista toimistoista on kuitenkin suhteellisen vähän

Monitilatoimisto?

(engl. activity-based office, task facilitating office, flexible office)

- Toimisto, jossa on tarjolla tiloja erilaisia tehtäviä ja tarpeita varten.
 - esim. avointa tilaa, hiljaisen työn tiloja, erilaisia neuvottelutiloja, tiloja vapaamuotoiselle kommunikaatiolle
- Ajatuksena on, että työntekijä valitsee sopivan työtilan sen mukaan, millaisia asioita on kulloinkin hoidettavana
- Monitilatoimistoon siirtymiseen liittyy tyypillisesti muutos kohti joustavampaa, ajasta ja paikasta riippumattomampaa työskentelyä
- Kaksi monitilatoimistotyyppiä: omat vs. nimeämättömät työpisteet
- Etenkään monitilatoimistoja, joissa säilytetään omat työpisteet, ei ole juuri tutkittu. Tämä tilatyyppi on kuitenkin ollut Suomessa toistaiseksi melko yleinen.

Mitä tässä tutkimuksessa selvitettiin

- Tutkimuksessa seurattiin kahden työpaikan muuttoa huonetoimistoista (Vaihe 1) monitilatoimistoon (Vaihe 2)
- Selvitettiin
 1. muutoksen vaikutusta sisäympäristön ja työympäristön häiriötekijöiden kokemiseen sekä työympäristötyytyväisyyteen
 2. muutoksen vaikutusta yhteistyöhön, stressioireisiin ja työtyytyväisyyteen
 3. häiriötekijöiden lisääntymisen roolia muiden muutosten selittäjänä
 4. monitilatoimiston toteutuksen merkitystä tuloksiin
- Molemmat organisaatiot julkisen sektorin asiantuntijaorganisaatioita
 - lähtötilanteessa organisaatiot melko vertailukelpoisia mm. työprosessien, henkilöstörakenteen sekä tutkittujen muuttujien suhteen

Mitä tutkittiin

- Kyselytutkimus ennen ja jälkeen muutoksen
- Päämuuttajat
 - sisäympäristötekijät (yksittäisiä kysymyksiä, esim. melu, lämpöolot, ilmanlaatu)
 - tyytyväisyys työympäristöön (yksi kysymys)
 - häiriötekijät (summamuuttuja, mm. melu, keskeytykset, visuaaliset ärsykkeet)
 - kokemus yhteistyöstä (summamuuttuja, mm. yhteistyön tehokkuus ja miellyttävyys)
 - stressioireet (summamuuttuja, mm. väsymys, keskittymisvaikeudet)
 - työtyytyväisyys (yksi kysymys)
- Lisäksi selvitettiin mm. työn luonnetta, työn monipaikkaisuutta sekä monitilatoimiston eri tilojen käyttöä ja tyytyväisyyttä niihin
- Huoneakustiset mittaukset monitilatoimiston avotiloissa (ISO 3382-3)
- Kyselytulokset analysoitiin tilastollisin menetelmin

Tietoa vastaajista

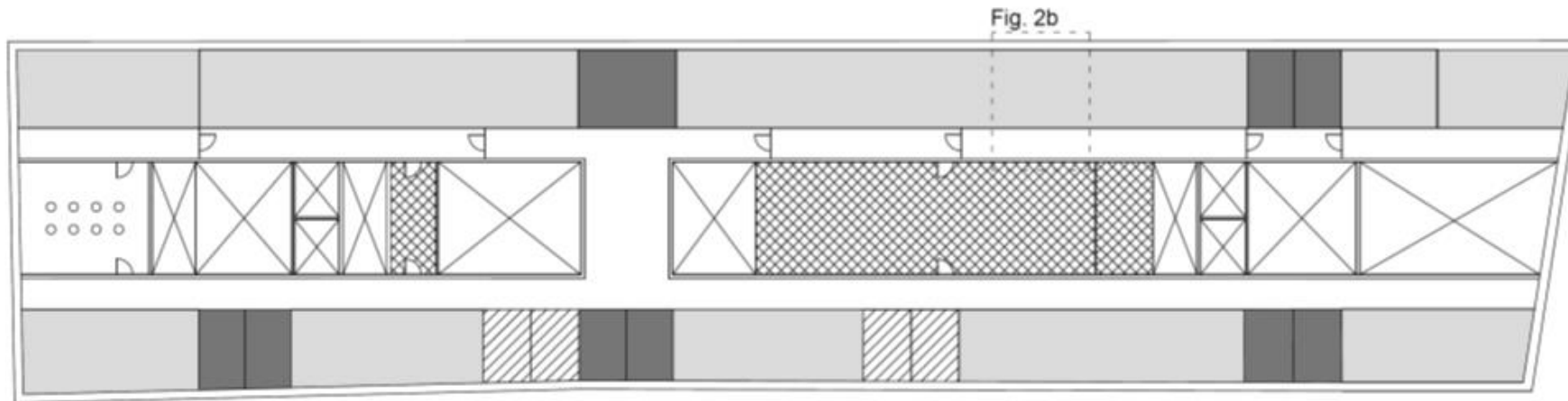
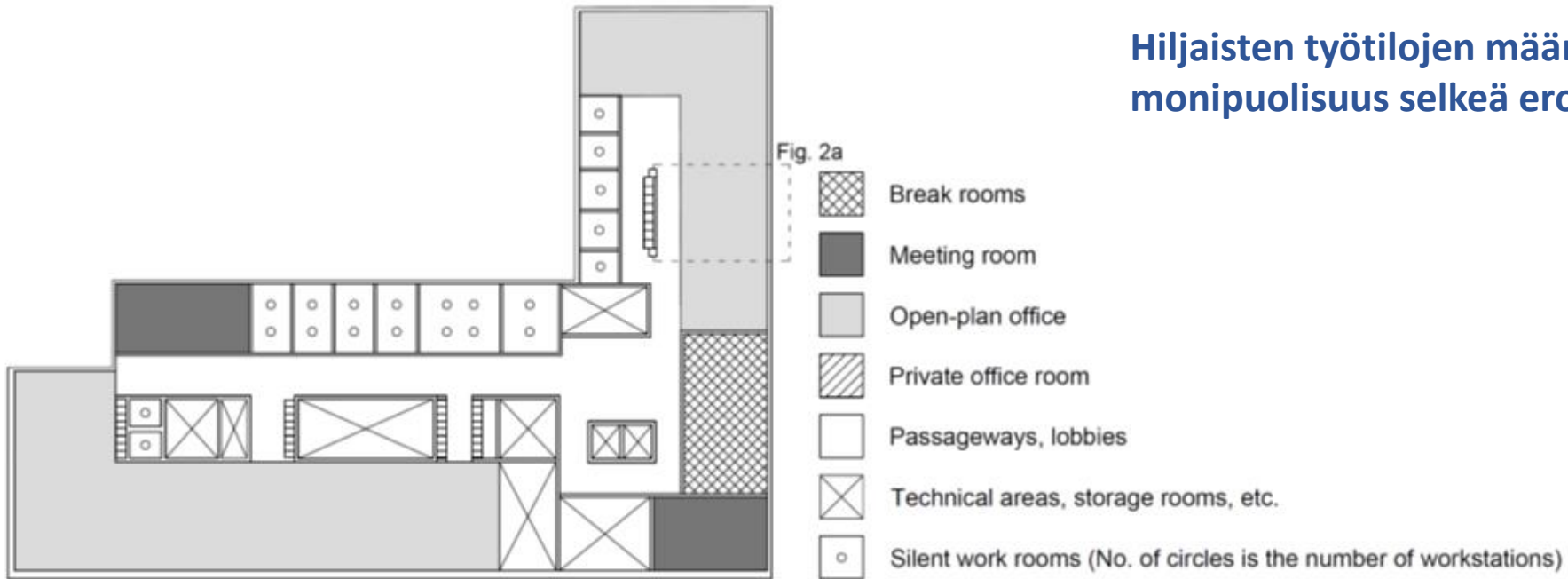
- Tutkimuksessa analysoitiin niiden vastaajien tulokset, jotka työskentelivät 1 hengen huoneessa Vaiheessa 1 ja monitilatoimiston avotyöpisteessä Vaiheessa 2

	Organisaatio A	Organisaatio B
Vaihe 1	65	64
Vaihe 2	135	71

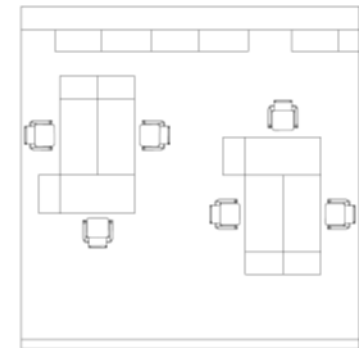
- Muutoksen kokemista analysoitaessa huomioitiin ainoastaan ne vastaajat, jotka olivat osallistuneet molempiin kyselyihin (Organisaatiossa A 42 henkilöä, Organisaatiossa B 49 henkilöä)
- Monitilatoimiston kokemista koskevissa analyyseissä käytettiin kaikkia Vaiheen 2 vastaajia

Monitilatoimistojen toteutuksen erot. Yllä A, alla B.

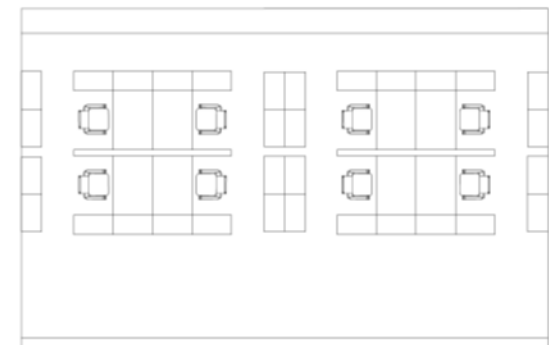
Hiljaisten työtilojen määrä, sijoittelu ja monipuolisuus selkeä erottava tekijä.



2a



2b

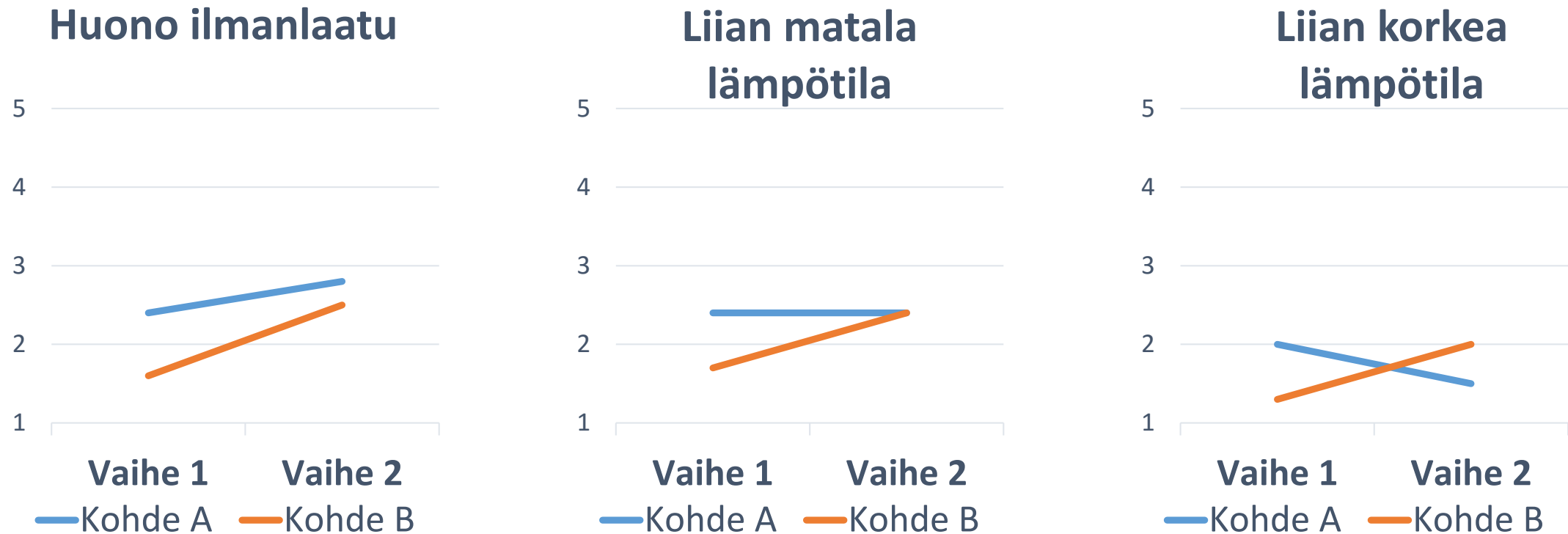


Monitilatoimistojen toteutuksen eroista

- Organisaatiossa A runsaasti erilaisia hiljaisen työn tiloja joka kerroksessa (1-4 hengen huoneita, puhelinkopit) sekä luovan työn tila
- Organisaatiossa B yksi 8 hengen hiljainen työtila, molempien kerrosten käytössä
- Hiljaisten työpisteiden määrä suhteessa henkilömäärään: Organisaatiossa A 0.40, Organisaatiossa B 0.07
- Yhteistyötilojen muutoksessa ja määrissä ei selkeitä eroja organisaatioiden välillä
- Tilatehokkuus per henkilö: Organisaatiossa A 36 m², Organisaatiossa B 25 m²
- Organisaatiossa B muutamilla Vaiheessa 2 oma huone
- Huoneakustiset olosuhteet heikohkot molemmissa (häiritsevyysetäisyys 12-14 m, ISO 3382-3)
- Organisaatiossa A työ jonkin verran liikkuvampaa ja monipaikkaisempaa

Tuloksia muutoksen kokemisesta: Sisäympäristö

Asteikko: Häiritsee 1 ei lainkaan – 5 erittäin paljon



Tulokset samankaltaisia useimpien sisäympäristötekijöiden osalta.

Tarkemmat tulokset sisäympäristöstä

Lähde: Haapakangas, Hongisto & Varjo, Sisäympäristöseminaari 2016

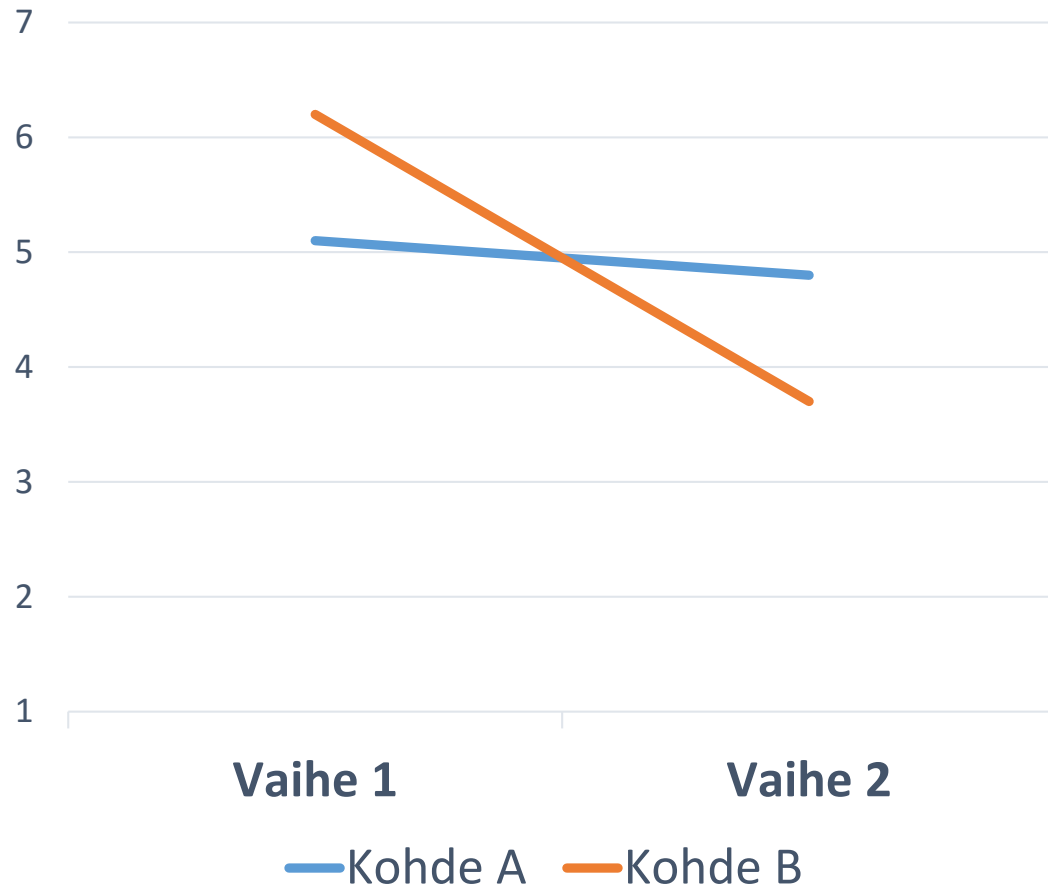
	Kohde A			Kohde B			Vertailu	
	Vaihe 1	Vaihe 2	Muutos	Vaihe 1	Vaihe 2	Muutos	Vaihe 1	Vaihe 2
Veto	2,1	2,3	ns	1,5	2,5	***	*	ns
Liian matala lämpötila	2,4	2,4	ns	1,7	2,4	**	**	ns
Liian korkea lämpötila	2,0	1,5	*	1,3	2,0	**	***	**
Huono ilmanlaatu	2,4	2,8	ns	1,6	2,5	***	***	ns
Melu, ääniolosuhteet	2,4	2,7	ns	2,0	3,4	***	*	**
Puheyksityisyyden puute	1,8	2,8	***	1,6	3,2	***	ns	ns
Liian voimakas tai puutteellinen valaistus	1,5	1,7	ns	1,2	2,0	***	ns	ns
Auringon tai muun valon häikäisy	1,6	1,5	ns	1,3	1,6	ns	ns	ns
Pöly tai lika	2,4	2,0	**	1,7	1,7	ns	**	ns
Tilan ahtaus (liikaa ihmisiä)	1,4	1,9	**	1,1	2,8	***	ns	**
Liike näkökentässä	1,5	2,2	***	1,3	2,8	***	ns	*
Työpisteen avonaisuus, näkösuojien puute	1,5	2,5	***	1,1	3,0	***	*	ns

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$, ns = ero ei ole tilastollisesti merkitsevä

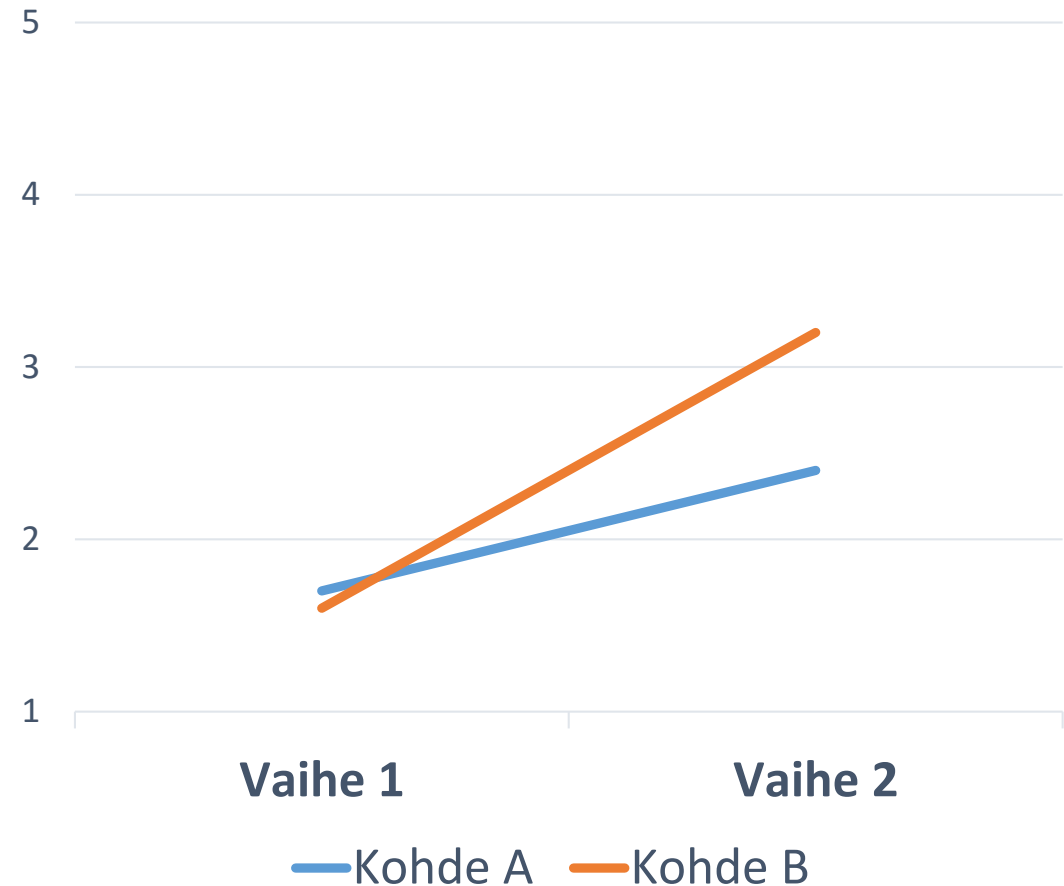
Asteikko: 1 (ei lainkaan) - 5 (erittäin paljon)

Tuloksia muutoksen kokemisesta: Työympäristö

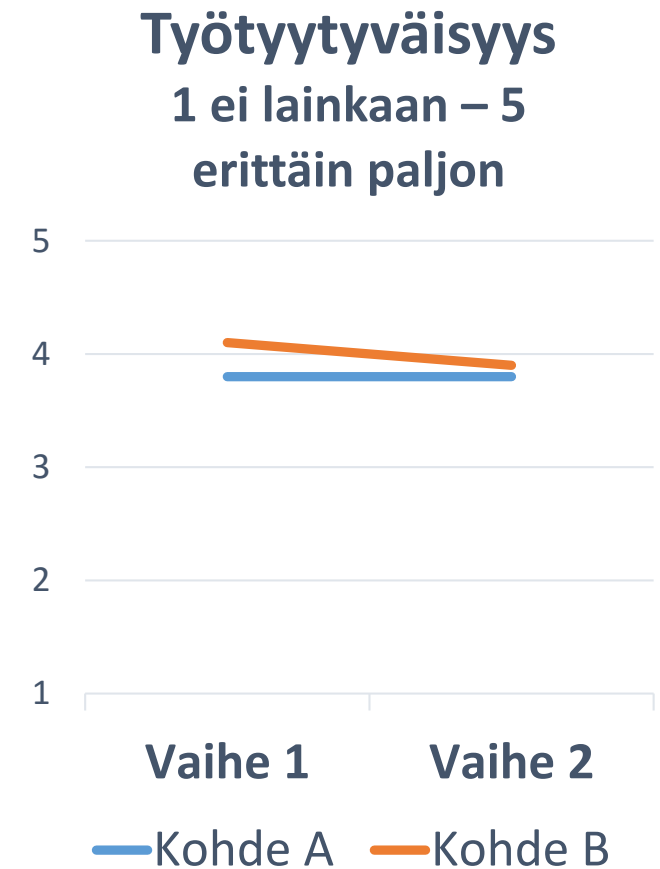
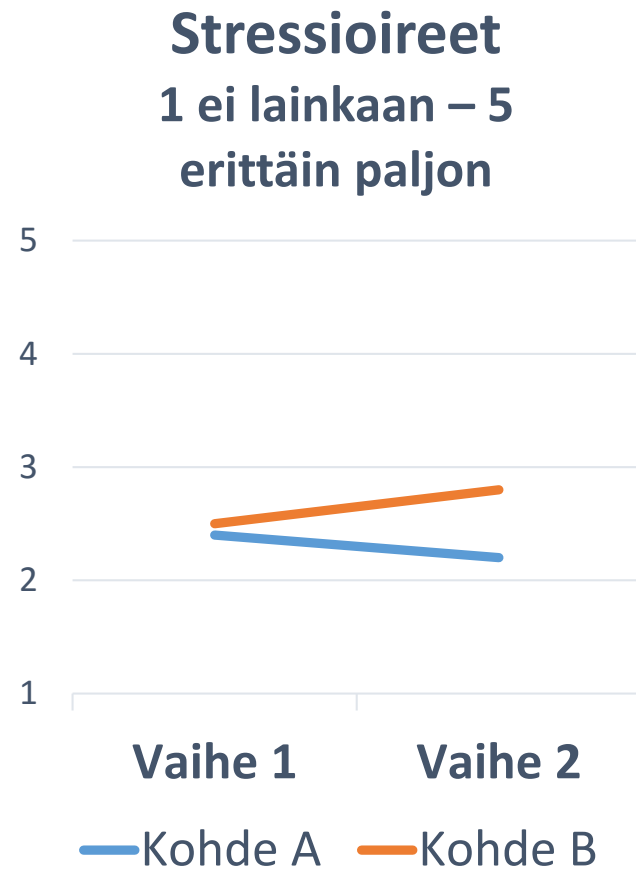
Tyytyväisyys työympäristöön
1 ei lainkaan – 7 erittäin



Työympäristön häiriötekijät
1 ei lainkaan – 5 erittäin paljon



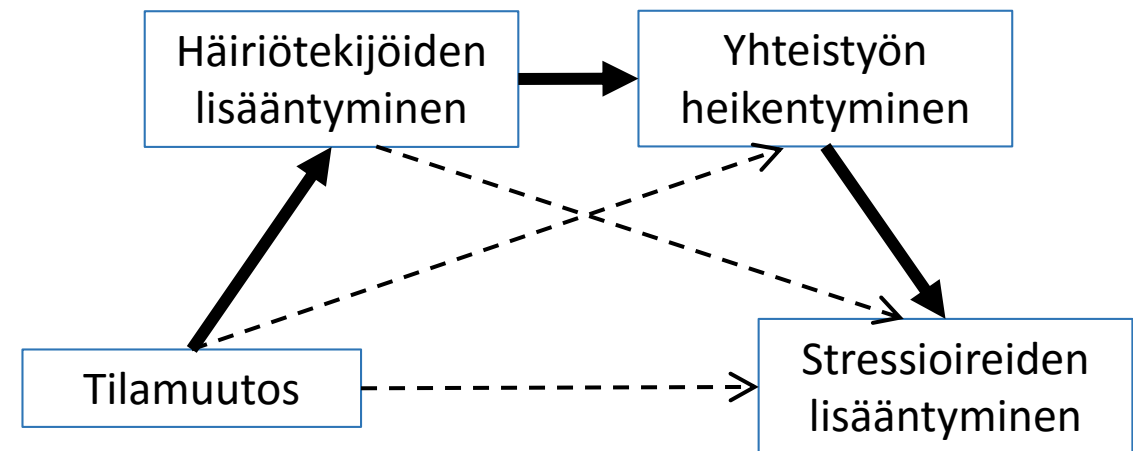
Tuloksia muutoksen kokemisesta: Yhteistyö ja hyvinvointi



Häiriötekijöiden lisääntyminen selitti muita ongelmia molemmissa monitilatoimistoissa

- Häiriötekijöiden lisääntyminen välitti tilamuutoksen negatiivisia vaikutuksia yhteistyöhön ja työympäristötyytyväisyyteen molemmissa organisaatioissa.
- Organisaatiossa A työympäristötyytyväisyys parani niiden joukossa, joilla ympäristön häiriötekijät eivät juurikaan lisääntyneet
- Häiriötekijöiden lisääntyminen selitti stressioireiden lisääntymistä Organisaatiossa B, mutta vastaavaa ilmiötä ei havaittu Organisaatiossa A

Stressioireiden kehittyminen Organisaatiossa B



Katkoviivalla merkityt suhteet tutkittiin, mutta ne eivät olleet tilastollisesti merkitseviä

Monitilatoimiston toteutus: hiljaisten työtilojen rooli

- Vaiheen 2 tuloksista muodostettiin kolme ryhmää sen perusteella, oliko vastaajilla säännöllistä tarvetta hiljaisten tilojen käyttöön ja oliko niihin mahdollista siirtyä helposti tarvittaessa

	Organisaatio A	Organisaatio B
Ryhmä 1: "Ei tarvetta"	41 %	45 %
Ryhmä 2: "Tarvetta on, ja mahdollisuus tilojen käyttöön hyvä"	49 %	10 %
Ryhmä 3: "Tarvetta on, mutta mahdollisuus siirtyä huono"	10 %	45 %

Tutkimuksessa havaitut ongelmat koskivat eniten Ryhmää 3

Ryhmää 3 luonnehtivat hieman korkeammat keskittymisvaatimukset.

Ryhmät eivät eronneet yhteistyön määrän, työn monipaikkaisuuden tai iän suhteen.

Pohdintaa ja johtopäätöksiä

- Kahden monitilatoimiston tulokset olivat hyvin erilaiset, vaikka työpaikat olivat alunperin suhteellisen vertailukelpoisia
 - > monitilatoimisto on käsitteenä liian yleinen, jotta sen perusteella voisi tehdä päätelmiä tilankäyttäjien tyytyväisyydestä tai tyytymättömyydestä
 - Organisaation B tilat muistuttavat avotoimistojen olosuhteita
- Työympäristön häiriötekijöiden lisääntyminen osoittautui molemmissa monitilatoimistoissa kriittiseksi tekijäksi työympäristötyytyväisyyden ja yhteistyön kannalta sekä Organisaatiossa B myös työhyvinvoinnin (stressioireiden) kannalta
- Työrauha (mahdollisuus hiljaiseen työskentelyyn) ja yhteistyön edistäminen eivät ole erillisiä asioita, vaan työrauhan ongelmat heijastuvat negatiivisesti yhteistyöhön
 - Tuloksen yleistettävyyttä tukee se, että yhteys löydettiin kahdessa tuloksiltaan ja tiloiltaan erilaisessa monitilatoimistossa

Pohdintaa ja johtopäätöksiä

- Yksilölliset erot ovat suuria: saman työpaikan sisällä on alaryhmiä, jotka kokevat muutoksen eri tavoin
 - esim. erot työn keskittymisvaatimuksissa, työympäristöä koskevissa odotuksissa, teknisissä taidoissa ja työvälineissä (paperittomampi, liikkuva työskentely) sekä kyvyssä sietää häiriötekijöitä
 - yli 50 % työntekijöistä tarvitsee säännöllisesti mahdollisuutta hiljaiseen työskentelyyn
- Hiljaisten tilojen tarjoamisella ja käytettävyydellä on keskeinen merkitys henkilöstön tyytyväisyyden ja hyvinvoinnin kannalta
- Tutkimuksen Organisaatiossa A oli huomattavan paljon hiljaisia työtiloja
 - ristiriidassa korkean tilatehokkuuden tavoittelun kanssa
 - vaihtoehtona nimeämättömät työpisteet, jolloin osa toimistosta voi olla hiljaisen työn vyöhykettä ja hiljaisia huoneita tarvitaan vähemmän (tätä tutkittava erikseen)

Käytännön vinkkejä onnistuneisiin tilamuutoksiin tämän ja aiempien tutkimusten pohjalta

- Henkilöstön osallistaminen suunnitteluun, aktiivinen viestintä ja henkilöstön valmentaminen muutokseen
- Työn analysointiin perustuva, erilaiset työtehtävät huomioon ottava tilasuunnittelu (samanlainen toimistoratkaisu ei sovi kaikille työpaikoille)
- Hiljaisia työtiloja on oltava runsaasti ja lähellä avotyöpisteitä
 - Tilojen käytettävyyteen kiinnitettävä huomiota
- Muita muutoksia tarvitaan tukemaan monipaikkaista työskentelyä (mm. sähköiset työvälineet, paperittomampi työskentely, johtaminen, etätyö/liikkuva työ)
- Huoneakustisella suunnittelulla voidaan parantaa akustista ympäristöä, joka on keskeisin häiriöiden lähde avoimissa toimistotiloissa
- Yhteiset pelisäännöt edistävät sujuvaa toimimista jaetuissa tiloissa

Kiitos!

Kiitämme mukana olleita työpaikkoja. Työsuojelurahastolle kiitos hankkeen rahoittamisesta.

Annu Haapakangas

Psykologi, tutkija

annu.haapakangas@turkuamk.fi

Valtteri Hongisto

Vanhempi tutkija, tutkimus- ja koulutusvastaava

valtteri.hongisto@turkuamk.fi